Nro 4.

FREDERYK AUGUST

z Bożéy Łaski Król Saski Xiąże Warszawski etc.

Wszem w obec i każdemu z osóbna komu o tém wiedzieć należy, wiądomo czyniemy, że Sąd Nasz Kassacyiny Xięstwa Warszawskiego, wydał wyrok następuiący:

Działo się w Warszawie w Pałacu zwykłych posiedzeń Rady Stanu Krasińskich *zwanym, na posiedzeniu zgromadzonego Sądu Kassacyinego dnia dziesiątego Miesiąca Stycznia tysiąc ośmset dwunastego Roku.*

SĄD KASSACYINY

XIĘSTWA WARSZAWSKIEGO.

Między Xiążęciem Ludwikiem d'Eckmühl Marszałkiem Państwa Francuzkiego, Xięstwa Łowickiego dziedzicem, zanoszącym rekurs przeciw wyrokowi Sądu Appellacyinego w dniu dwudziestym osmym miesiąca Września tysiącznego ośmsetnego dziesiątego roku zapadłemu, przez Gerarda Gleia generalnego Kommissarza i Pełnomocnika, tudzież Mecenasa Antoniego Łabęckiego z iednéy; — a Antonim Figiettym wóytostwa Kęszyc w pomienioném Xięstwie Łowickiém emfiteutyczném posiadaczem do kassacyi powołanym, przez Mecenasa Xawerego Kiedrzyńskiego z drugiéy strony;

Maiąc sobie rapportem Kommissyi Podań i Instrukcyi przełożony następuiący stan sprawy:

„Gerard Gley generalny Xięstwa Łowickiego Kommissarz, umarzaiąc process z Antonim Figiettym o woytostwo Kęszyce, iuż do

Sądu Appellacyinego doszły, zawarł z nim w dniu drugim Października tysiąc ośmset dziewiątego roku komplanacyą, nazaiutrz to iest dnia trzeciego tegoż miesiąca i roku przez Sąd Appellacyiny potwierdzoną i nakazem exekucyinym opatrzoną, mocą którey zobowiązał się w imieniu Xiążecia d'Eckmühl zapłacić Antoniemu Figiettemu tak za prawo iemu do Wóytostwa służące, iako też kończąc wzaiemne między stronami pretensye, summę trzydzieści sześć tysięcy złotych Polskich, zaliczaiąc natychmiast dziesięć tysięcy złotych, na wypłatę zaś reszty oznaczaiąc termin na dzień trzeci Czerwca roku tysiąc ośmset dziesiątego, z zastrzeżeniem w słowach następuiących:

„*w przypadku niezapłacenia W. Figietty wolny powrot do prawa sobie służącego, zabranych intrat, expens i wszelkiéy pretensyi sobie ostrzega, tak że bez żadnego dekretu, za pierwszém podaniem próżby do Sądu Trybunału cywilnego, exmissyą i powrot siebie do possescyi wsi Kęszyc zyskiwać będzie mocen;*”

W skutku takowéy komplanacyi wszedł Gerard Gley w posiadanie pomienionego Wóytostwa; lecz po uchybieniu terminu wypłaty wyżéy oznaczonego, pozyskał Antoni Figietty w dniu dwunastym Czerwca tysiąc ośmset dziesiątego, Rezolucyą Trybunału cywilnego pierwszéy Instancyi Departamentu Warszawskiego, nakazuiącą Podsędkowi Powiatu Sochaczewskiego wprowadzenie go napowrót do posiadania wsi Kęszyc. Podsędek uwiadomiwszy stronę teraz rekursuiącą, pismem na dniu trzynastym Czerwca datowaném o powyższéy rezolucyi Trybunału, dopełnił iéy na dniu szesnastym tegoż miesiąca i roku, mimo zaniesionéy od Gerarda Gleia oppozycyi, i mimo oświadczonéy ze strony iego wszelkiéy gotowości do złożenia summy.

Widząc się Gerard Gley uciśnionym w skutku komplanacyi przez Sąd Appellacyiny potwierdzonéy, zaniół skargę do tegoż Sądu żądaiąc zniszczenia aktu powyższéy exmissyi i wynagrodenia szkód z tąd wynikłych. Na poparcie téy skargi przywodził, iż gdy owa komplanacya istotną w sobie zawierała przedaż, przeto w myśl Artykułu 1656 Kodexu Napoleona, nabywca mógł nawet po uchybionym terminie zapłacić, skoro nie stał się winnym zwłoki przez poprzednicze wezwanie, i że w myśl Artykułu 2217. tegoż Kodexu, wszelkie poszukiwanie exmissyi z nie-

z nieruchomości poprzedzoném bydź winno nakazem wypłaty wręczonym dłużnikowi przez Burgrabiego. Sąd Appellacyiny wyrokuiąc w téy sprawie na dniu dwudziestym osmym Września tysiąc ośmset dziesiątego, rezolucyą Trybunału i Akt Sądu Podsędkowskiego potwierdził, skarżącego na ponoszenie kosztów skazał, a to z powodów następuiących:

„że Gerard Gley w przypadku nie zapłacenia summy na terminie, obowiązał się ustąpić z possessyi Wóytostwa, bez poprzedniczego wyroku;

„że komplanacya powyższa wyrokiem ostatecznym utwierdzona uwalniała stronę teraz powołaną od wzywania przez Burgrabiego do zapłaty, a zatém że Artykuły prawa przez Gerarda Gleya przytaczane w obecnym przypadku stosowanemi bydź nie mogły;"

O takowy Sądu Appellacyinego wyrok rozprawiaiąc się strony ten główny ustanawiaią punkt sporu:

1. czyli do tranzakcyi prywatnie między stronami zdziałanéy, a przez Sąd Appellacyiny potwierdzonéy, i opatrzonéy exekucyinym nakazem stosowane bydź winny przepisy Kodexu Napoleona o kontraktach kupna i przedaży? czyli też przepisy te nie ściągaią się do rzeczonéy tranzakcyi niebędącéy z żadnego względu kontraktem kupna? a przytém

2. czyli strony mogły się, przez umowę poddać takiemu warunkowi, iżby rozwiązanie kontraktu bez poprzedniczego wezwania następowało; i

3. czyli w rzeczy samey rekursuiący poddał się temu warunkowi przez wyraźne zrzeczenie się.

Strona rekursuiąca, co do pierwszego, opieraiąc swóy wniosek na wyobrażeniu kontraktu przedaży, iakie daie Art: 1582. Kodexu Napoleona w słowach:

„*Przedaż iest umową przez którą ieden obowiązuie się dać rzecz, a drugi onę zapłacić*"

mniema bydź niewątpliwym, iż w komplanacyi dnia drugiego Października tysiąc ośmset dziewiątego roku Antoni Figietty obowiązał się dać rzecz w znaczeniu prawnym, to iest Woytostwo Kęszyce, a Gerard Gley

one zapłacić; utrzymuie zatém iż do niniejszego przypadku winien bydź stosowanym w całéy osnowie Art. 1656. Kodexu Napoleona, według którego: „*nabywca może zapłacić rzecz kupioną nawet po oznaczonym terminie, skoro nie został postawionym w stanie zwłoki przez wezwanie do zapłacenia*: a ztąd wnosi, iż wyrok zaskarżony rozwiązuiąc umowę między stronami zawartą, dla tego, iż Gerard Gley na terminie ugodzonéy summy nie zapłacił, *chociaż przez wezwanie nie był postawionym w stanie zwłoki* popełnił obrazę wyraźnego prawa wyżéy przytoczonego, co ieszcze i Artykułem 2,217. tegoż Kodexu i Artykułami 551. 583. 636. 673. Kodexu postępowania, i Art: 2088. Kodexu cywilnego pod tytułem o *zastawach* przez analogią stosowanym popiera.

Mówi daléy iż z osnowy Komplanacyi, domyślać się nie można żadnego wyraźnego zrzeczenia powyższéy konieczněy formalności; względem czego gdyby nawet iaka zachodziła wątpliwość ta stosownie do Art. 1160 — 1663. oraz 1602. Kodexu Napoleona, na korzyść nabywcy tłumaczoną bydź była powinna. Sąd Appellacyiny przypuszczaiąc w zaskarżonym wyroku szkodliwą zasadę: „*iakoby prywatne osoby przez dobrowolne umowy, od prawnych przepisów uwalniać się mogły*" sprzeciwił się wyraźnemu prawu w Art. 6. Kodexu cywilnego obiętemu.—

Przeciwnie strona do kassacyi powołana przywodząc Art. 2044. Kodexu Napoleona daiący wyobrażenie Tranzakcyi w słowach:

„Tranzakcya iest kontraktem, przez który strony kończą pomiędzy sobą spór iuż wynikły, lub zapobiegaią maiącemu wyniknąć"

twierdzi; iż ugoda między stronami kończąca spór zaczęty od wyrzucania Figiettego z possessyi wóytostwa, do drugiéy iuż instancyi doszły, uważaną bydź nie może za kontrakt przedaży; do którego Art: 1582. innych wcale wymaga przymiotów. Art. 2052. Kodexu Napoleona nadaie Tranzakcyom między stronami zawartym powagę rzeczy ostatecznie osądzonéy; tém więcéy ma tę powagę tranzakcya przez Sąd Appellacyiny zatwierdzona. Miał Antoni Figietty wyraźnie zastrzeżone sobie prawo w przypadku nie zapłacenia na terminie, zwrotu do zabranych intrat, i possessyi woytostwa, za pierwszym podaniem prośby do Trybunału, bez obustronnego wyroku; a Sąd Appellacyiny zatwierdzaiąc Akt reimmissyi strony powołanéy, o to chyba obwinianym bydź może, iż przepisów *o kontraktach kupna i sprzedaży* nie stosował *do umowy spór kończącéy.*

Gdyby nawet takowa Tranzakcya za kontrakt kupna poczytaną bydź mogła, tedy, zdaniem powołanego, strony zrzekły się wyraźnie wszelkich przepisów poprzedniczego *wezwania*, i poddały się warunkowi, aby rozwiązanie Kontraktu za pierwszém uchybieniem terminu wypłaty następowało; zrzeczenie się takie nie obraża Art. 6. Kodexu Napoleona, nie nadwereża bowiem w niczém publicznego porządku. Wreszcie gdy cały spór stron na téy główney polega zasadzie, *czyli Komplanacya drugiego Października tysiąc ośmset dziewiątego iest istotnym Kontraktem przedaży lub nie?* rekursuiący wniosek swóy pierwszy tą ieszcze popiera uwagą, iż podług wyobrażenia Art. 2044. tranzakcya wszelka będąc Kontraktem kończącym spór iuż wynikły, i umarzaiącym dawne pretensye, iest razem początkiem nowych praw i obowiązków między stronami, które rozstrzygane bydź winny według takich przepisów o Kontraktach do iakich klassy z natury swoiéy należą. Gdy zaś w ninieyszym przypadku, pierwiastkowy spór skończyła tranzakcya zawieraiąca w sobie istotną przedaż prawa emfiteutycznego do Woytostwa Kęszyc, przeto wszelkie prawne przepisy o Kontraktach kupna do niéy stosowanemi bydź winny. W takim stanie wzaiemnych wniosków, strona rekursuiąca zarzucaiąc obraz wyraźnego prawa w Art. 1656. i innych Kodexu Napoleona przez siebie wytkniętych, domaga się na mocy Art. 10. pod liczbą I. Organizacyi Sądu Kassacyinego, skassowania zaskarżonego wyroku, i odesłania sprawy do innego Sądu Appellacyinego wydziału; — strona zaś do Kassacyi powołana odrzucenia rekursu. —

Po wysłuchaniu rapportu Kommissyi Podań i Instrukcyi, oraz wniosków Królewskiego przy Sądzie swoim Prokuratora, który rozbieraiąc według stanu akt głowną kwestyą co do natury zawartéy między stronami Tranzakcyi, na zasadzie Art. 2044. Kodexu, zgadza się nayprzód ze zdaniem rekursuiącego, iż gdy pierwiastkowe spory umawiaiących się stron ukończone zostały sprzedażą prawa emfiteutycznego do Woytostwa Kęszyc, tedy nowe z takiéy tranzakcyi wynikłe obowiązki podlegaią przepisom o kontraktach kupna.

Mniema wprawdzie, iż ocenienie Dokumentów i tłumaczenie ich wątpliwości wyłączną iest attrybucyą sądów w ostateczney instancyi wyrokuiących, lecz w ninieyszéy sprawie

1. Sąd Appellacyiny lubo wyrzekł, iż przytaczane przez rekursuiącego prawa stosowane bydź nie mogą, nie wyrzekł przecież, iż tranzakcya między stronami zawarta, *nie iest kupnem*;

2. Tam gdzie prawo wyraźnie stanowi prawidła tłumaczenia aktów wątpliwych, Sędzia przestępuiąc te prawidła obraża prawo;

Gdyby zatém znaczenie tranzakcyi, o któréy mowa, było wątpliwém, Sąd wyrokuiący udaćby się musiał do przepisów tłumaczenia wątpliwych umów Kodexem Napolena wskazanych, i w Artykule 1160. znalazłby przepis, *iako przy obustronnych umowach domyślać się należy, iż strony zawierały ie pod takiemi warunkami, choćby niewyraźnemi, iakie się używaią zazwyczay*; a w Art. 1162. znalazłby *iż w przypadku wątpliwym umowa tłumaczoną bydź ma na stronę obowiązanego.*

W obecnéy sprawie nie sam zwyczay, lecz wyraźny przepis Art. 1656. mieć chce:

„ażeby mimo zastrzeżenia wyraźnego rozwiązania kontraktu kupna przez niezapłacenie na terminie summy szacunkowéy, nabywca mógł zapłacić i po terminie, skoro nie został postawiony w stanie zwłoki przez wezwanie."

Tém bardziéy zaś wyrok zaskarżony, podlega zarzutowi obrazy tego prawa, gdy tranzakcya pomiędzy stronami zawarta, nie tylko według Artykułu 2044. za kontrakt spór kończący, ale za kontrakt istotnéy przedaży, o iakim mówi Art. 1582. Kodexu Napoleona uważaną bydź była powinna. Nie iest bowiem rzeczą wątpliwą, że powołany obowiązał się dać wieś Kęszyce a rekursuiący onę zapłacić. —

Nie zaprzecza tenże Królewski Prokurator zdaniu strony do Kassacyi powołanéy, iż w tranzakcyi można było poddać się takiemu warunkowi, bez obrazy Art. 6. Kodexu Napoleona, gdy przez to nie nadwerężałby się przynaymniéy w stopniu godnym uwagi porządek publiczny; lecz w samych wyrazach umowy nie znayduie rzeczywiście takowego zrzeczenia, widzi tylko zrzeczenie się dekretu, do którego prowadzi zapozwanie przed Sąd i formalny process, lecz nie wezwanie przez Burgrabiego, iakiego Artykuł 1656. wymaga.

Słowem znayduie w tém zastrzeżeniu klauzulę kassatoryiną iaką Kodex cywilny w Art. 1183. i następnych przewidział, która chociaż umieszczona w kontrakcie, nie rozwiązuie go przecież *ipso jure*, zdaniem Królewskiego Prokuratora, lecz rozwiązanie takowe sądownie poszukiwaném bydź winno. Lecz chociażby nawet ziszczenie się wypadku klauzulą kassatoryiną,

przewidzianego, rozwiązywać miało kontrakt, tedy i tak w ninieyszéy sprawie co innego bydź mniema rozwiązanie kontraktu bez poprzedniczego zapozwania i processu, a co innego rozwiązanie bez poprzedniczego wezwania, które bez processu przez samego Burgrabiego dziać się powinno.

Zwraca daléy uwagę na mniéy foremne postępowanie sądów w téy sprawie, a mianowicie Podsędka cywilnego Powiatu Sochaczewskiego, który w tym razie niewłaściwie zastępuiąc Burgrabiego, na zaniesioną od strony rekursuiącéy oppozycyą exekucyi nie wstrzymał, i stron do rozprawy przed Trybunał w celu spiesznego rozpoznania sporu nie odesłał; i Sądu Apellacyinego który po uskutecznionéy iuż przez Podsędka exekucyi na wniesioną przez rekursuiącego oppozycyą, wyroków zamiast odesłania stron do pierwszéy instancyi.

Dowodząc naostatek *in facto*, że uwiadomienie przez Podsędka do rekursuiącego wydane, o maiącéy nazaiutrz nastąpić exekucyi, nie może bydź w żadnym względzie poczytane *za wezwanie do wypłaty*, domaga się z powodu głownego przez stronę rekursuiącą przytoczonego, skassowania zaskarżonego wyroku;

SĄD KASSACYINY

zważywszy

iż Tranzakcya w dniu drugim Października tysiąc ośmset dziewiątego między stronami zawarta, a dnia trzeciego tegoż miesiąca i roku przez Sąd Appellacyiny potwierdzona, i nakazem exekucyinym opatrzona, iest nietylko stosownie do Art. 2044. Kodexu Napoleona kontraktem umarzaiącym process, ale nadto w ustąpieniu prawa emfiteutycznego do Woytostwa Kęszyc, istotną w myśl Art. 1582. tegoż Kodexu w sobie zawiera przedaż;

zważywszy

iż strony zawieraiąc między sobą wspomnioną komplanacyą ustanowiły tylko, iż przedaiący w razie niezapłacenia na terminie summy szacunkowéy bez dekretu czyli *ipso jure* wracać się ma do prawa emfiteutycznego i possessyi woytostwa, kupuiący zaś nie zrzekł się służącego sobie na mocy Art. 1656. Kodexu Napoleona prawa, to iest możności zapłacenia po terminie, dopókiby nie stał się winnym zwłoki przez wezwanie;

zważywszy zatém

iż wyrok zaskarżony rozwiązuiąc komplanacyą i wracaiąc powołanego do własności prawa emfiteutycznego i woytostwa Kęszyc, bez poprzedniczego postanowienia w stanie zwłoki przez wezwanie, popełnił obrazę pomienionego wyraźnego prawa w Art: 1656. zawartego;

Wzaiemne spory stron rozsądzaiąc:

Wyrok Sądu Appellacyinego w dniu dwudziestym osmym Września tysiącznego ośmsetnego dziesiątego zapadły kassuie; summę pięćdziesiąt siedm złotych piętnaście groszy od wpisu w papierze stęplowanym złożoną utwierdza, takąż summę równie w stęplowanym papierze od ninieyszego wyroku, przez stronę do kassacyi powołaną opłaconą mieć chce, i też stronę na powrócenie kosztów rekursuiącemu skazuie, i sprawę w celu powtórnego osądzenia wydziałowi czwartemu Sądu Appellacyinego odsyła — mocą ninieyszego wyroku. —

S. POTOCKI Prezes.

Wydrukować
Felix Łubieński
Minister Sprawiedliwości.

(L.S.)

L. Osiński Pisarz S. K.

Zgodno z Oryginałem

(L.S.) Antoni Joneman
Sek: Jen.